

**Tiivistelmä komission päätöksestä,
annettu 4 päivänä joulukuuta 2013,
(Asia AT.39861 – Jenimääräiset korkojohdannaiset)
(tiedoksiannettu numerolla C(2013) 8602)
(Ainoastaan englanninkielinen teksti on todistusvoimainen)
(2016/C 348/10)**

Komissio antoi 4. joulukuuta 2013 päätöksen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT-sopimus', 101 artiklan ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'ETA-sopimus', 53 artiklan mukaisesta menettelystä. Komissio julkaisee osapuolten nimet ja päätöksen olennaisen sisällön sekä mahdollisesti määrättävät seuraamukset neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003⁽¹⁾ 30 artiklan säännösten mukaisesti. Se ottaa huomioon yritysten oikeutetut edut sen suhteen, ettei niiden liikesalaisuuksia paljasteta.

1. JOHDANTO

- (1) Tämä päätös koskee seitsemää kahdenvälistä rikkomista. Yritykset, joille tämä päätös on osoitettu, osallistuivat yhteen tai useampaan erilliseen SEUT-sopimuksen 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan rikkomiseen.
- (2) Kunkin rikkomisen kohteena oli kilpailun rajoittaminen ja/tai vääristäminen, joka liittyi Japanin jenimääräisiin korkojohdannaisiin, jäljempänä "jenimääräiset korkojohdannaiset" tai "YIRD-johdannaiset", joiden kohde-etuus on Japanin jenin Libor-korko, jäljempänä "jeni-Libor", ja yhden rikkomisen tapauksessa myös YIRD-johdannaisiin, joiden kohde-etuus on eurojeni-Tibor.
- (3) Jeni-Libor ja eurojeni-Tibor ovat tärkeitä viitekorkoja monille Japanin jenin määräisille rahoitusvälineille. Jeni-Liborin määrittää Ison-Britannian pankkiyhdistys (British Bankers Association, BBA) ja eurojeni-Tiborin määrittää Japanin pankkiyhdistys (Japanese Bankers Association, JBA). Korkotasot määritetään päivittäin useille lainasopimusten erääntymisajoille jeni-Libor- ja eurojeni-Tibor -paneelisiin kuuluvien pankkien toimittamien korkonoteerausten perusteella. Näitä pankkeja pyydetään toimittamaan jokaisena pankkipäivänä ennen tiettyä kellonaikaa arvio koroista, joilla ne katsovat voivansa lainata vakuudettomasti markkinoiden kokoon suhteutettuna riittävän suuren määrän varoja Lontoon pankkienvälisillä rahamarkkinoilla (jeni-Liborin tapauksessa), tai arvio siitä, mitä ne pitävät vallitsevina markkinahintoina pankkienvälisten liiketoimien osalta Japanin offshore-markkinoilla (eurojeni-Tiborin tapauksessa) eri erääntymisajoilla. Tämän jälkeen BBA ja JBA laskevat korkonoteerausten keskiarvon perusteella päivittäin jeni-Libor- ja eurojeni-Tibor -korkojen suuruuden kullekin erääntymisajalle. BBA ei ota keskiarvoa laskiesaan huomioon neljää suurinta ja neljää pienintä noteerausta ja JBA kahta suurinta ja kahta pienintä noteerausta. Näin määritetyt korot julkaistaan välittömästi yleisön saataville kunakin työpäivänä.
- (4) Jeni-Libor- ja eurojeni-Tibor -korot vaikuttavat muun muassa YIRD-johdannaisien hinnoitteluun. YIRD-johdannaiset ovat maailmanlaajuisesti kaupattavia rahoitustuotteita, joita yritykset, rahoituslaitokset, hedge-rahastot ja muut yritykset käyttävät hallitakseen korkoriskejään (suojaten sekä lainanottajia että sijoittajia) tai keinottelutarkoituksiin.
- (5) Yleisimpiä jenimääräisiä korkojohdannaisia ovat: i) korkotermiinisopimukset, ii) koronvaihotosopimukset, iii) korko-optiot ja iv) korkofutuurit. YIRD-johdannaisilla voidaan käydä kauppaa pörssin ulkopuolella tai korkofutuurien osalta pörssissä.
- (6) Tämä päätös on osoitettu seuraaville yrityksille:
 - UBS AG ja UBS: Securities Japan Co., Ltd., jäljempänä yhdessä "UBS";
 - Royal Bank of Scotland Group plc ja Royal Bank of Scotland plc, jäljempänä yhdessä "RBS";
 - Deutsche Bank Aktiengesellschaft, jäljempänä 'Deutsche Bank' tai "DB";
 - Citigroup Inc. ja Citigroup Global Markets Japan Inc., jäljempänä yhdessä "Citigroup" tai "Citi";
 - JPMorgan Chase & Co ja JPMorgan Chase Bank, National Association ja J.P. Morgan Europe Limited, jäljempänä yhteisesti "JPMorgan" tai "JPM";
 - R.P. Martin Holdings Ltd ja Martin Brokers (UK) Ltd, jäljempänä yhdessä "RP Martin".

⁽¹⁾ EYVL L 1, 4.1.2003, s. 1.

2. ASIAN KUVAUS

2.1 Menettely

- (7) Asian käsittely aloitettiin UBS:n 17. joulukuuta 2010 esittämän sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen perusteella. Komissio lähetti 20. huhtikuuta 2011 tietopyyntöjä useille YIRD-johdannaisten alalla toimiville yrityksille. Citigroup esitti [...] sakoista vapauttamista ja/tai niiden lieventämistä koskevan hakemuksen. Deutsche Bank haki [...] sakkojen lieventämistä. RP Martin haki [...] sakkojen lieventämistä. RBS haki [...] sakkojen lieventämistä.
- (8) Komissio aloitti 12. helmikuuta 2013 asetuksen (EY) N:o 1/2003 11 artiklan 6 kohdan mukaisen menettelyn yrityksiä UBS, RBS, Deutsche Bank, Citigroup, JPMorgan ja RP Martin vastaan sekä 29. lokakuuta 2013 ICAP:tä vastaan.
- (9) Tämän päätöksen kohteena olevien yritysten kanssa käytiin sovintoon tähtäävät keskustelut, joiden jälkeen sovintomenettelyn osapuolet toimittivat komissiolle viralliset pyyntönsä aloittaa asetuksen (EY) N:o 773/2004 (1) 10 a artiklan 2 kohdan mukainen sovintomenettely, jäljempänä 'sovintoehdotukset'. Menettelyn tavoitteena on yksinomaan päästä sovintoratkaisuun komission kanssa tässä menettelyssä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta muiden menettelyjen soveltamista.
- (10) Komissio antoi 29. lokakuuta 2013 väitetiedoksiannon, joka oli osoitettu UBS:lle, RBS:lle, Deutsche Bankille, Citigroupille, JPMorganille ja RP Martinille, ja kaikki nämä osapuolet vahvistivat, että sen sisältö vastasi niiden tekemiä sovintoehdotuksia ja että ne olivat edelleen sitoutuneet sovintomenettelyyn. Kilpailunrajoituksia ja määräävää markkina-asemaa käsittelevä neuvoa-antava komitea antoi asiasta myönteisen lausunnon 29. marraskuuta 2013, ja komissio antoi asiasta päätöksen 4. joulukuuta 2013.

2.2 Yritykset, joille päätös on osoitettu, ja rikkomisen kesto

- (11) Tässä tapauksessa komissio on määritellyt seuraavat seitsemän kahdenvälistä rikkomista, jotka ovat toisistaan erillisiä ja joihin asianomaiset yritykset osallistuivat seuraavien ajanjaksojen aikana:
- a) UBS:n ja JPMorganin välinen "UBS/JPM 2007 -rikkominen";
— UBS: 19. tammikuuta 2007–21. helmikuuta 2007
— JPMorgan: 19. tammikuuta 2007–21. helmikuuta 2007
- b) UBS:n ja RBS:n välinen "UBS/RBS 2007 -rikkominen", [...];
— UBS: 8. helmikuuta 2007–1. marraskuuta 2007
— RBS: 8. helmikuuta 2007–1. marraskuuta 2007
- c) UBS:n ja RBS:n välinen "UBS/RBS 2008 -rikkominen", [...];
— UBS: 7. toukokuuta 2008–3. marraskuuta 2008
— RBS: 7. toukokuuta 2008–3. marraskuuta 2008
- d) UBS:n ja Deutsche Bankin välinen "UBS/DB 2008–09 -rikkominen", jonka toteuttamista edisti [...] RP Martin;
— UBS: 18. syyskuuta 2008–10. elokuuta 2009
— Deutsche Bank: 18. syyskuuta 2008–10. elokuuta 2009
— RP Martin: 29. kesäkuuta 2009–10. elokuuta 2009
- e) Citigroupin ja RBS:n välinen "Citi/RBS 2010 -rikkominen", [...];
— Citigroup: 3. maaliskuuta 2010–22. kesäkuuta 2010
— RBS: 3. maaliskuuta 2010–22. kesäkuuta 2010
- f) Citigroupin ja Deutsche Bankin välinen "Citi/DB 2010 -rikkominen", [...];
— Citigroup: 26. maaliskuuta 2010–18. kesäkuuta 2010
— Deutsche Bank: 26. maaliskuuta 2010–18. kesäkuuta 2010
- g) Citi/UBS 2010 -rikkominen:
— Citigroup: 28. huhtikuuta 2010–3. kesäkuuta 2010
— UBS: 28. huhtikuuta 2010–3. kesäkuuta 2010

(1) Neuvoston asetus (EY) N:o 773/2004, annettu 7 päivänä huhtikuuta 2004, EY:n perustamissopimuksen 81 ja 82 artiklan mukaisten komission menettelyjen kulusta (EUVL L 123, 27.4.2004, s. 18).

- (12) Tätä päätöstä, joka perustuu vain päätöksen kohteena olevien yritysten hyväksymiin tosiseikkoihin, ei ole osoitettu ICAP:lle. Näin ollen päätöksessä ei määrätä ICAP:lle mitään vastuuta osallistumisesta EU:n kilpailulainsäädännön rikkomiseen tässä tapauksessa ⁽¹⁾.

2.3 Yhteenveto rikkomisista

2.3.1 Osallistuneiden pankkien kilpailunvastaiset käytännöt

- (13) Rikkomisten osapuolet (pankit) harjoittivat seuraavia kilpailunvastaisia käytäntöjä:

- a) Kyseisiin rikkomisiin osallistuneiden pankkien arvopaperivälittäjät keskustelivat joissain yhteyksissä suoraan [...] vähintään yhden pankin toimittamista jeni-Liborin korkonoteerauksista tietyille erääntymisajojille, siinä käsityksessä, että tämä saattaisi hyödyttää ainakin yhden yhteydenpitoon osallistuneen arvopaperivälittäjän YIRD-johdannaisten kaupankäyntipositioita. Tätä varten arvopaperivälittäjistä vähintään yksi lähestyi tai ilmaisi halukkuutensa lähestyä jeni-Libor -koron toimittamisesta pankkissaan vastaavia tahoja pyytääkseen näitä toimittamaan BBA:lle tiettyyn suuntaan liikkuvan tai joissakin tapauksissa määrätylle tasolle asettuvan korkonoteerauksen.
- b) Rikkomisiin osallistuneiden pankkien arvopaperivälittäjät toimittivat toisilleen ja/tai saivat toisiltaan [...] tietyissä tilanteissa kaupallisesti arkaluonteisia tietoja, jotka koskivat joko kaupankäyntipositioita tai pankeista vähintään yhden toimittamia tulevia jeni-Liborin korkonoteerauksia. Citi/UBS 2010 -rikkomisessa tällainen tietojen välittäminen ja/tai vastaanotto koski myös pankeista vähintään yhden tiettyjä tulevia eurojeni-Tibor -korkonoteerauksia.

- (14) UBS/DB 2008–09 -rikkomisessa UBS ja Deutsche Bank tutkivat myös mahdollisuutta toteuttaa kauppvoja, joilla ne voisivat sovittaa yhteen YIRD-johdannaisten kaupankäynti-intressinsä edistääkseen edellä kuvattujen kilpailunvastaisen käytäntöjen toteuttamista, ja saattoivat muutaman kerran tehdä tällaisia kauppvoja.

2.3.2 Eri rikkomisissa avustaminen [...]

- (15) RP Martin edisti UBS/DB 2008–09 -rikkomisen toteuttamista 29. kesäkuuta 2009 ja 10. elokuuta 2009 välisenä aikana lupaamalla UBS:n pyynnöstä ottaa yhteyttä useisiin jeni-Liborin paneelipankkeihin, jotka eivät osallistuneet rikkomiseen, ja vähintään muutaman kerran tekikin näin. Tavoitteena oli vaikuttaa näiden pankkien jeni-Liborin korkonoteerauksiin. Deutsche Bank ei ollut tietoinen tästä tilanteesta.

(16) [...].

(17) [...].

(18) [...].

(19) [...].

2.3.3 Maantieteellinen laajuus

- (20) Kunkin seitsemän rikkomisen maantieteellinen laajuus kattoi koko ETA-alueen kaikkien rikkomiseen osallistuneiden yritysten osalta.

2.4 Korjaustoimenpiteet

- (21) Päätöksessä sovelletaan sakkojen laskentaa koskevia suuntaviivoja vuodelta 2006 ⁽²⁾. Komissio määrää sakkoja yrityksille, joille tämä päätös on osoitettu.

2.4.1 Sakon perusmäärä

- (22) UBS:lle, JPMorganille, RBS:lle, Citigroupille ja Deutsche Bankille määrättävän sakon perusmäärää määritettäessä perusteita ovat asianomaisten yritysten myynnin arvo, kunkin seitsemän rikkomisen kuuluminen luonteensa vuoksi vakaviimpiin kilpailunrajoituksiin, kunkin seitsemän rikkomisen kesto ja maantieteellinen laajuus sekä finanssialan viitearvoihin liittyvä salainen yhteistoiminta. Sakkojen määrää korotetaan, jotta estetään yrityksiä osallistumasta laittomiin menettelyihin tulevaisuudessa.

- (23) Komissio käyttää yleensä lähtökohtana yritysten myyntiä sen ajanjakson viimeisenä täytenä vuotena, jona yritys osallistui rikkomiseen ⁽³⁾. Se voi kuitenkin poiketa tästä käytännöstä, jos toinen viiteajanjakso osoittautuu asianmukaisemmaksi asian ominaispiirteiden vuoksi ⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ [...].

⁽²⁾ EUVL C 210, 1.9.2006, s. 2.

⁽³⁾ Sakkojen laskentaa koskevien suuntaviivojen 13 kohta.

⁽⁴⁾ Asia T-76/06, *Plásticos Españoles (ASPLA) v. komissio*, ei vielä julkaistu, 111–113 kohta.

- (24) Kunkin seitsemän rikkomisen osalta komissio käytti UBS:n, JPMorganin, RBS:n, Citigroupin ja Deutsche Bankin myynnin vuotuisista arvoa laskettaessa perusteena käteisvaroja, jotka pankit saivat rikkomisten kohteena olevista tuotteista ETA-alueella toimivilta vastapuolilta. Myynnin arvo laskettiin kuukausilta, joiden aikana rikkomiset tapahtuivat, ja muunnettiin vuositason tiedoiksi. UBS:n tapauksessa tällä perusteella laskettuja määriä alennetaan asianmukaisella kertoimella, jotta voidaan ottaa huomioon joidenkin rikkomisten osittaiset ajalliset päällekkäisyydet. Rikkomiset liittyvät muuten samoihin tuote- ja maantieteellisiin markkinoihin. Vastaavasti Citigroupin tapauksessa laskettuja määriä alennetaan samoista syistä.
- (25) Myynnin arvoa alennetaan yhdenmukaisella kertoimella, jotta voidaan ottaa huomioon YIRD-johdannaisten markkinoiden erityispiirteet, kuten yleisesti käytettävä nettoutus. Se tarkoittaa, että pankit sekä myyvät että ostavat johdannaisia, ja vastaanotetut maksut nettoutetaan suoritettavien maksujen kanssa.
- (26) Sakkojen laskentaa koskevissa suuntaviivoissa annetaan vain vähän ohjeita niiden sakkojen laskennasta, joita voidaan määrätä rikkomisissa avustaneille osapuolille, kuten RP Martinille. Tämän seurauksena RP Martinille määrättävän sakon perusmäärä määritetään asetuksen (EY) N:o 1/2003 vaatimusten, oikeuskäytännön ja vuoden 2006 sakkojen laskentaa koskevien suuntaviivojen 37 kohdan mukaisesti ottaen huomioon RP Martinin osallistumisen (avustavana osapuolena) vakavuus, kesto ja luonne sekä tarve varmistaa, että sakoilla on riittävä pelotevaikutus.

2.4.2 Perusmäärään tehtävät mukautukset: raskauttavat ja lieventävät seikat

- (27) Komissio katsoo, että asiaan ei liity raskauttavia seikkoja.
- (28) Komissio pitää lieventävänä seikkana Deutsche Bankin tietämättömyyttä [...] mahdollisesta osallistumisesta ja RP Martinin osallistumisesta UBS/DB 2008–09 -rikkomiseen avustavana osapuolena sekä [...] mahdollisesta osallistumisesta Citi/DB 2010 -rikkomiseen, kuten edellä on kuvattu. Näin ollen kustakin näistä rikkomisista Deutsche Bankille määrättäviä sakkoja lievennetään 10 prosenttia.
- (29) Samoin komissio pitää lieventävänä seikkana RBS:n tietämättömyyttä [...] mahdollisesta osallistumisesta UBS/RBS 2007- ja UBS/RBS 2008 -rikkomisiin avustavana osapuolena, kuten edellä on kuvattu. Näin ollen kustakin näistä rikkomisista RBS:lle määrättäviä sakkoja lievennetään 10 prosenttia.
- (30) Lopuksi komissio pitää lieventävänä seikkana myös UBS:n tietämättömyyttä [...] mahdollisesta osallistumisesta Citi/UBS 2010 -rikkomiseen avustavana osapuolena, kuten edellä on kuvattu. Näin ollen kustakin näistä rikkomisista UBS:lle määrättäviä sakkoja lievennetään 10 prosenttia.

2.4.3 Liikevaihdon 10 prosentin ylärajan soveltaminen

- (31) Asetuksen (EY) N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan mukaan kunkin rikkomiseen osallisen yrityksen osalta sakko on kunkin rikkomisen osalta enintään 10 prosenttia yrityksen liikevaihdosta komission päätöstä edeltävältä tilikaudelta.
- (32) Tässä tapauksessa sakot eivät ylitä 10:tä prosenttia yrityksen kokonaisliikevaihdosta tätä päätöstä edeltävänä tilikautena.

2.4.4 Sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä annetun tiedonannon soveltaminen

- (33) Komissio vapautti UBS:n kokonaan sakoista kaikkien niiden rikkomisten osalta, joihin se osallistui. Komissio vapautti myös Citigroupin kokonaan sakoista Citi/DB 2010 -rikkomisen osalta.
- (34) Koska yritykset osallistuivat yhteistyöhön tutkimuksessa, komissio hyväksyi myös seuraavat sakkojen lievennykset:
- Citigroup: 40 prosentin sakonalennus CITI/RBS 2010 -rikkomisen osalta ja 35 prosentin alennus CITI/UBS 2010 -rikkomisen osalta;
 - Deutsche Bank: 35 %: n sakonalennus UBS/DB 2008–09 -rikkomisen osalta ja 30 %: n alennus CITI/DB 2010 -rikkomisen osalta;
 - RP Martin: 25 %: n alennus UBS/DB 2008–09 -rikkomisen osalta;
 - RBS: 25 %: n sakonalennus CITI/RBS 2010 -rikkomisen osalta.

2.4.5 Sovintomenettelyä koskevan tiedonannon soveltaminen

- (35) Sovintomenettelyä koskevan tiedonannon soveltamisen johdosta UBS:n, RBS:n, Deutsche Bankin, Citigroupin, JPMorganin ja RP Martinin sakkoja alennetaan vielä 10 prosenttia sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä annetun tiedonannon mukaisen alennuksen lisäksi.

3. PÄÄTELMÄ

3.1 Päätelmä: tässä päätöksessä määrättävien yksittäisten sakkojen lopullinen määrä

(36) Asetuksen (EY) N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan nojalla määrätään seuraavat sakot:

UBS/JPM 2007 -rikkominen

Yritys	Sakko (euroa)
UBS	0
JPMorgan	79 897 000

UBS/RBS 2007 -rikkominen

Yritys	Sakko (euroa)
UBS	0
RBS	24 154 000

UBS/RBS 2008 -rikkominen

Yritys	Sakko (euroa)
UBS	0
RBS	38 452 000

UBS/DB 2008–09 -rikkominen

Yritys	Sakko (euroa)
UBS	0
Deutsche Bank	195 031 000
RP Martin	247 000

Citi/RBS 2010 -rikkominen

Yritys	Sakko (euroa)
Citigroup	47 795 000
RBS	197 450 000

Citi/DB 2010 -rikkominen

Yritys	Sakko (euroa)
Citigroup	0
Deutsche Bank	64 468 000

Citi/UBS 2010 -rikkominen:

Yritys	Sakko (euroa)
Citigroup	22 225 000
UBS	0